

Krishantering kan sättas in utan upphandling

JOBBS & KARRIÄR

Pilotprojekt ska ge bättre prehospital bedömning

15 ambulanssjuksköterskor har utbildats för att göra ultraljudsundersökningar av bland annat lungor. ► sid 19

KRÖNIKA

Sofie Naredi: Det som inte är absolut nödvändigt i stunden halkar efter.

► sid 24

DAGENS Medicin

NR 40 ONSDAG 30 SEPTEMBER 2020

oberoende nyhetstidning för sjukvården

PRIS 75 KR

Oklart hur krisstödska stötta personal

Telefonlinjer, företagshälsovård och stöd från psykiatri är några insatser som regioner använt för att stötta personal under pandemin. Men **facken ser en fara** för att nya pengar i höstbudgeten försvinner i ett svart hål. ► sid 4–5

NYHETER

Hon ska få patienterna med på bussen

RULLANDE FORSKNING. Sara Svedlund, specialistläkare vid Sahlgrenska universitetssjukhuset, på plats i Hjärtbussen. I ett två år långt forskningsprojekt ska bussen åka till olika platser och undersöka patienter med hjärtsvikt. ► sid 6

SPECIAL EASD

Bra effekt med insulin en gång var sjunde dag

En ultralångverkande insulinanalog gav lika god effekt som insulin varje dag. Resultaten från en fas 2-studie väckte positiva reaktioner på diabeteskongressen EASD. ► sid 11

NYHETER

Region ber andra granska kirurgi

Politikerna i Region Jämtland Härjedalen har bestämt att ta hjälp från andra regioner för att granska kirurgin vid Östersunds sjukhus efter många uppsägningar. ► sid 8

NYHETER

Möjligt trendbrott för cervixcancer

Insjuknandet i livmoderhalscancer har under en längre tid ökat år för år. Men år 2018 var siffran lägre än för år 2017, enligt färsk statistik från registret NKCC. ► sid 7

SPECIAL EASD

30

minuters mätning av blodflödet i foten har testats av forskare i Linköping. Förhoppningen är att hitta en ny metod för att förutse risken för fotsår hos diabetiker. ► sid 12

DEBATT

Att öka antalet intensivvårdsplatser enbart genom fler händer, utan krav på gedigen kompetens, är fel.

Specialistsjuksköterskor vill att krav på specialistutbildad personal inom intensivvård och anestesi ska skrivas in i lagtexten. ► sid 22

nyheter

Det här är ändå en ganska liten siffra jämfört med många andra sjukdomar.

Statsepidemiolog **Anders Tegnell** till Sveriges Radio apropå att covid-19 nu beräknas ha tagit en miljon människors liv. Samtidigt konstaterar han att det är en "förkräklig siffra".

Nyhetschef: lisa.blohm@dagensmedicin.se

FOTO: JOHANNA LUNDBERG/BILDBYRÅN

Oro för att krisstöd ska

Vårens hårda arbete börjar ta ut sin rätt bland vårdpersonalen. Regeringen har avsatt en halv miljard kronor till krisstöd, men det finns en oro för att det ska försvinna till annat.

Det blev en tung vår för dem som arbetade med covid-19. Långa arbetspass, mycket övertid och svårt sjuka patienter.

Sedan dess har de flesta haft semester. Trycket på covidvården har minskat. Risken finns att det är nu reaktionerna börjar märkas.

När du är i den värsta striden, då går bara dagarna. Men när du sedan stannar upp litegrann - det är ofta då det kommer, säger Ing-Marie Wieselgren, chef för Uppdrag psykisk hälsa, ett samarbetsprojekt mellan regeringen och Sveriges Kommuner och Regioner, SKR.

Hon hör att sjukskrivningarna ökar på flera håll.

Jag tror att det är nu vårens påfrestningar visar sig, säger Ing-Marie Wieselgren.

Även fackförbunden märker av att medlemmarna är trötta.

Vi hör från dem som har jobbat med covid-19 att de har jobbat väldigt mycket. De behöver systematisk återhämtning, helt enkelt vila, säger Heidi Stensmyren, ordförande för Läkarförbundet.

Fler säger upp sig

Vårdförbundet har medlemmar som arbetar på 1177 och som vittnar om fler samtal från sjukvårdsanställda. Även på andra sätt märks stressen.

Vi får signaler om precis det vi befarade i våras. Uppsägningarna blir fler, säger Sineva Ribeiro, ordförande för Vårdförbundet.

Regeringen meddelade nyligen att 500 miljoner kronor ska användas till krisstöd under hösten för personal som arbetat med covid-19 inom sjukvård och äldreomsorg.

Dagens Medicin har frågat Sveriges 21 regioner vilken typ av krisstöd de erbjuder. Av de 16 som svarat ordnar samtliga stöd, men formerna varierar. Telefonlinjer har bemannats, vissa dygnet runt. Kollegiala samtalsgrupper har ordnats där personalen kan prata med varandra om vad som har hänt. Företagshälsovård och privat trauma-behandling har köpts in. Många har också använt sig av de resurser som finns inom regionens psykiatri, till exempel genom att en psykiater har stått utanför en intensivvårdsavdelning och tagit hand om dem som kommit ut därifrån.

Flyttad personal extra utsatt

Flera aktörer lyfter särskilt fram en personalgrupp som utsatt: de som normalt arbetar i andra verksamheter och som har flyttats till intensivvård eller akutvård. "Denna grupp är identifierad som en riskgrupp utifrån att de kanske inte är vana vid att arbeta med denna typ av svårt sjuka patienter samt att när de återgår till ordinarie arbetsplats så har de inte chef och kanske inte heller kollegor som varit med om samma sak och kan sätta sig in i vad denna medarbetare varit med om", skriver Region Västmanland i ett enkätsvar till Dagens Medicin.

Några regioner har beslutat att fortsätta med krisstöd under hösten, men de flesta har inte hunnit ta ställning till vad regeringens stöd-pengar ska användas till. Vårdförbundets Sineva Ribeiro understryker vikten av att personalen följs upp och att deras psykiska hälsa skattas vid flera tillfällen under hösten, eftersom stressreaktioner ofta

Ger man inte folk vila och återhämtning efter hårda arbetspass, ja då går det ut över hälsan.

Heidi Stensmyren, ordförande Läkarförbundet.

utvecklas gradvis.

Det behöver göras för varje enskild person som man har flyttat på eller som har befunnit sig i covidvården, så att vi inte hamnar i utmattningssyndrom längre fram med långa sjukskrivningar, säger Sineva Ribeiro.

Åtgärda grundorsakerna

Läkarförbundet anser att regeringens pengar bör satsas på att åtgärda grundorsakerna.

Det är inte så komplicerat alla gånger - ger man inte folk vila och återhämtning efter hårda arbetspass, ja då går det ut över hälsan. Och då hjälper inte ett stödsamtal, säger Heidi Stensmyren.

Åtgärdena måste dock specifikt gynna dem som arbetat med covidvård, till exempel genom att arbetsgivarna ser till att övertid registreras och kompenseras, anser hon.

Fackförbunden ser även risker för att pengarna ska gå till andra saker än krisstöd.

Det får inte bli så att pengarna bara används till att täcka det stora svarta hålet ute i regionerna, säger Heidi Stensmyren.

Lina Berg 070-414 67 84
lina.berg@dagensmedicin.se

KRISSTÖD

En halv miljard kronor

I höständeringsbudgeten för 2020 föreslår regeringen att 500 miljoner kronor ska satsas på krisstöd för vård- och omsorgspersonal som arbetat med covid-19.

350 miljoner kronor går till regionerna och 150 miljoner kronor till kommunerna.

I måndags kom den preliminära fördelningen av pengarna mellan landets regioner. Den visar att summan fördelas enbart utifrån folkmängd. På dagensmedicin.se kan du se hur mycket din region får.

Källa: Socialdepartementet

Krishantering kan sättas in utan upphandling

Stödet kommer i rätt tid, men insatserna behöver pågå längre än till nyår. Det anser branschorganisationen Sveriges Företagshälsors vd Peter Munck af Rosenschöld. Det gäller att hålla i och hålla ut, även i denna fråga.

Peter Munck af Rosenschöld

Än finns väldigt lite information om hur regeringens krisstöd till vårdanställda är utformat. Men Peter Munck af Rosenschöld anser inte att det finns anledning för sjukvården att oroa sig för att inte hinna utnyttja stödet på grund av långa upphandlingstider.

I de flesta kontrakt som företags-hälsovårdsföretagen redan har med

regionerna ingår det någon form av krisstöd eller krishantering. Nu får vi se vad regeringen vill ha. Ryms det i kontrakten, vilket det troligtvis gör, så behöver det inte nyupphandlas. Då kan man köra igång insatserna med en gång, säger han.

Stöd ska snabbt aktiveras

I krisers natur ligger det faktum att de kommer oannonserade. Därför är avtalen utformade på ett sätt så att krisstöd kan aktiveras snabbt.

I den här branschen har vi ofta ramavtal, och där är volymer inte specificerat.

Regeringens anslag ligger helt rätt i tiden anser han.

För nu måste vi börja med grupphandledning. Det är nästa steg i krisen. Först tar man hand om det akuta och sedan måste man prata om vad man varit med om i en grupp. Det behövs för att orientera sig in i det nya, när man går från en kris till ett normalläge.

Enligt Jeanette Hedberg, biträdande förhandlingschef på Sveriges Kommuner och Regioner, ser företagshälsovården olika ut beroende på region. Vissa har intern företagshälsovård, andra anlitar företag och några använder sig av en mix av de båda.

Cathrine Hofbauer 070-508 86 19
cathrine.hofbauer@dagensmedicin.se

FOTO: PETER HOLGERSON/BILDBYRÅN

SAMTAL. För att lyckas utbildas alla chefer och skyddsombud måste även utbildare utbildas. Lira-handledaren Robin Hellström träffar här den regionala krisstödsamordnaren Mari Kampf Westerberg tillsammans med Lira-handledarna Maria Kleringer och Sara Ejneffell.

Sörmland vill

Kristelefonen ringde inte så mycket som väntat i Region Sörmland. Nu ska strukturerade gruppsamtal hjälpa medarbetarna vidare på ett sätt som även frigör psykiatrisurser från krisstödet.

Redan före semestern började chefer och skyddsombud utbildas för att kunna hålla gruppsamtal enligt en lokalt framtagna modell kallad Lira. Lära för inspiration. Planen är att gruppsamtalen ska genomföras av alla hälso- och sjukvårdsenheter i regionen. Att de sker på ett strukturerat sätt är av stor vikt, anser Mari Kampf Westerberg, divisionschef med ansvar för psykiatri och funktionshinder i Region Sörmland.

Vi vet av erfarenhet att om man samlar grupper som är trötta och slitna och inte har en struktur för det, så riskerar man att hamna i gnällmöten. Det har vi velat undvika och i stället landat i styrka, allt